

са върху обредността в процесите в деня на сватбата и празничността на сватбените танци през двете денонощия на сватбата.

В някои случаи зурнаджийската музика води шествието на сватбарите до съвета, където се сключва граждански брак и до църквата, ако се сключва църковен. Зурните свирят пред сватбарите на път към ресторанта, където щафетата в сватбената музика се предава на съвременния оркестър. При дневни сватби трапезата и веселбата в ресторанта, съпроводжана от електрифицирания оркестър, продължава до пет часа, а вечерта сватбарите в по-тесен кръг се веселят пак със зурнаджийската група [Д.К., 10/2001, с. 21]. Такова редуване, при което през деня по време на сватбената трапеза музиката се изпълнява от електрифициран оркестър, а зурнаджиите свирят вечерта, според музикантите е характерно за днешните петрички сватби: “Тука по Петрич най-много да свирим от 5 до 10 – ние след чалгашът оркестъра. Чалгия го викаме. Те са от 1 до 5. А ние сме след 5. От ресторанта до къщите. И там малко хоро и се спира” [С.О., 02/2001, с. 2].

Въпреки тенденцията на ограничаване употребата на зурнаджийската музика в съвременната сватбена обредност, в някои планински селища все още има християнски сватби, на които изцяло свирят зурнаджийски оркестри. Най-много се търсят зурните за сватби “по Огражден, тия села нагор що са по баиро” – Игралище, Чуричени, Гега, Долене и др. [С.О., 02/2001, с. 2]. Петрички зурнаджии са предпочитани от *баирските* хора, защото могат да свирят любимите им местни *хора*. В меморат на зурнаджия се описва свирене на сватба в огражденското село Никудин, на която свирачите са *пазарени* за събота и неделя: “Ойдеме вечерта. Тия огражденци много играят. Вече студено, замръзват ми ръцете. Баш у средата на оро. Ма оро големо, сто и педесе човеска въртят оро. Оро – яребици, играят ного, от тия последните що ги свирех аз (говори за *Македонска китка* от *четворни хора* – б. а.). Туриха на огъня дървета. Огъно гори, ние ем се грееме, ама обръщаш се така, що ке прайш, няма начин. Викат: кс видим колко часа можеш да издържиш – слагат часовник. От 6 вечерта до 2 саато без да спирам. Викат: Демко, никой не е издържал толкова”. Разказът продължава с описание на неделния сватбен ден, което включва епизод с внезапна смърт на един от сватбарите. Макар и в съкратен вариант сватбената обредност протича, сутринта зурнаджиите трябва да водят процесия до калитата, после до булката, после до младоженеца. Но заради трагичния инцидент свиренето прекъсва и сватбата приключва без мегдански *хора*, по-рано от обикновено. “Едни викат: сопри майсторе! Други викат: свири, да иба неговата мама, он зима кочлето от църквата!... Ама беше тръгнала сватба, да видиш какво чудо!” [Д.К., 10/2001, с. 27-28]. След прекъсването на свиренето спира “чудото” на сватбата – няма ли зурни, няма сватба.

Според един от зурнаджиите с най-богат репертоар от традиционна музика християнските сватби по поречието на Струма днес се правят с ограничен брой определени хороводни, песенни мелодии и с *кючеци*: *Хоро Малишевско. Гайда аваси, Касап аваси, Гръцко. Ташак аваси, Ситно, Огражденско. Таушан, Елено моме, Трака-трака, Кара Исуф, Мечик пеливан, Алай бей, Гоце Делчев черна чума се зададе, Ай да идем Горен Порой* [С.Д., 02/2001, с. 7].

Млад зурнаджия изброява най-търсените по сватби през втората половина на 90-те години *кючеци*: “Модни кючеци. Каменето падат, Жамба-жамба – тия са стари, остареха. Нова е Дънките ше ти скъсам. После по нея има Ти маве, има други – Слона моя приятел. Па е старо, обаче са търсени. И Пиратката [С.О., 02/2001, с. 7].